

SVENSKA
FORNMINNESFÖRENINGENS
TIDSKRIFT.

ANDRA BANDET.

1:a häftet.

INNEHÅLL:

	Sid.
SÄVE, P. A., Kors på Gotland	1
WIBERG, C. F., Våra förfäders stridsvapen	22
LEFFLER, L. F., Anteckningar om Vestmanlands folkspråk .	31
MANDELGREN, N. M., Anteckningar om tekniken i våra gamla kyrkomålningar samt om sättet att restaurera dessa	58
MANDELGREN, N. M., Huru böra runstenar och andra graf- stenar, vägg- och hvalfmålningar m. m. aftecknas? . . .	64
EICHHORN, C., Äldre svenska folkvisor	69
DJURKLOU, G., Några anmärkningar	79
LINDAHL, P. J., Granskade runinskrifter	84
Ur Svenska Fornminnesföreningens handlingar	89
Två folkmelodier, meddelade af C. E. Södling	95

Ur Svenska Fornminnes-föreningens handlingar.

1.

Protokoll hållet vid Svenska Fornminnes-föreningens fjerde allmänna årsmöte å Stockholms Börs den 28 Februarii 1873.

§ 1.

Sedan Styrelsens ordförande, f. d. statsrådet, m. m. frih. af Ugglas förklarad årsmötet öppnadt, upplästes Styrelsens årsberättelse för det förflutna arbetsåret.

§ 2.

Föredrogs revisorerens berättelse om verkställd granskning af räkenskaperna för förflutna arbetsåret, och beviljade föreningen på grund deraf full ansvarsfrihet för samma års förvaltning af föreningens medel.

§ 3.

Föreslogs och motiverades af hr ordföranden följande förslag till tillägg i föreningens stadgar, 5:e §:n, hvilket tillägg styrelsen ansett böra föreningen vid allmänt möte föreläggas.

»Till korresponderande ledamöter af föreningen må äfven kallas utländske män af framstående förtjenst, och erlægga desse ingen afgift»; hvilket förslag af föreningen godkändes.

§ 4.

Redogjorde hr ordföranden för den till riksdagen afgifna kongl. propositionen N:o 16, innehållande förslag till upphäfvande af den i 8:e §:n af kongl. förordn. den 29 Nov. 1867 föreskrifna skyldighet för hittare att hembjuda fornsaker af brons åt kronan till inlösen.

§ 5.

Bestämde föreningen, i enlighet med styrelsens förslag, att ersättningen till sekreteraren skulle utgå med samma belopp som under före-

gående år, nemligen med 300 rdr såsom arvode och 100 rdr för bevi-
stande af föreningens allmänna sommarmöte, i händelse ett sådant
komme att hållas.

§ 6.

Företogs val till 9 ledamöter af styrelsen, 3 suppleanter och 2
revisorer, hvilka val, sedan lektor Linder undanbedt sig återval till
styrelseledamot, utföllö så att statsrådet, m. m. frih. *G. af Ugglas*, öf-
verkommissarien *G. M. Almgren*, och professor *J. A. Malmström*, hvar-
dera med 17 röster, d:r *A. Sohlman*, artisten *N. M. Mandelyren*, d:r
V. Granlund, professor *M. E. Winge* och amanuensen *C. Eichhorn*,
hvardera med 16 röster, återvaldes till ledamöter af styrelsen, hvar-
jemte i lektor Linders ställe invaldes öfverhofpredikanten, m. m. th.
d:r *Friih. Grafström*. — Till suppleanter valdes ingenjör *P. E. Berg-
strand* med 15, lektor *A. Hazelius* med 14 och kammarherren *C. Silfver-
stolpe* med 10 röster. — Till revisorer utsågos fyringenjören *A. T.
Gellerstedt* och historiemålaren *J. L. Blackstadius*.

§ 7.

Höll styrelsens ledamot, amanuensen Eichhorn, ett föredrag om
äldre kyrkoklockor och klockgjutare, hvarefter

§ 8.

Studeranden *P. J. Lindal* meddelade intressanta upplysningar om
de, inom de olika landskapen vid Upsala universitet bildade "landsmåls-
föreningarnes" stadgar och arbetssätt, hvilket meddelande föreningen,
på hr ordförandens hemställan, beslöt, att detta protokoll bifoga, sedan
detsamma af hr Lindal blifvit skriftligen uppsatt.

Den officiella afdelningen af sammankomsten var härmed afslutad.

2.

Berättelse om Svenska Fornminnes-föreningens verksamhet,

afgifven den 28 Februarii 1873

af

Föreningens Styrelse.

Då Svenska Fornminnes-föreningens styrelse nu går att afgifva
sin berättelse inför föreningen rörande det sednast tillryggalagda året,
har hon icke att förtälja om några storartade framsteg, men ingen bör
heller kunna vänta så rika frukter af en plantering, som ännu räknar

blott tre år; och likväl skulle man redan nu kunna tala om åtskilliga påvisliga frukter, och ännu mer om sådana, hvilka man har att vänta i en framtid af de frön, som antagligen blifvit nedlagda i en gynsam jordmon. När en idé skall fram, finner den alltid sina bärare och sitt uttryck just i den rätta tidpunkten, och det alltjemnt stigande intresse för de syften, hvilka föreningen gjort till sina, och det städse tilltagande antalet af dem, som egna sig åt desamma, tyckes gifva vid handen, att Svenska Fornminnes-föreningens uppkomst endast varit det naturliga uttrycket af ett känt behof af sammanslutning, af en föreningspunkt mellan de frivillige arbetarne på den kulturhistoriska forskningens fält. Man kan med fog påstå, att vårt land aldrig förr företett en sådan liflig rörelse i denna riktning, en sådan ifver för efterforskningar, undersökningar och tillvaratagande af kvarlevorna från flydda tider, det fornartade och folkegendomliga, som nu; en ifver, som endast kan jemföras med den täflan, som en del af den s. k. frihetstiden företedde på ett annat område, nemligen det ekonomiska. Att Svenska Fornminnes-föreningens deltagande i denna sträfvän under det förflutna året ej varit utan sitt gagn, derom vågar styrelsen vara förvissad, likasom den med goda förhoppningar ser framåt mot framtiden.

I afseende på det allmänna möte för föreningens medlemmar och öfrige vänner af fornforskningen, som, enligt stadgarne, bör — »såvidt omständigheterna det medgifva» — hållas i landsorten, var styrelsen länge ganska tveghusen. Men då ett afböjande svar ingått från Lund, dit några ansågo mötet böra förläggas, dels med anledning af närheten till Köpenhamn, dit en mängd af för fornforskningen intresserade landsmän kunde väntas, och dels ett annat fackmöte hölls i Lund ungefär vid samma tid, som föreningens var föreslaget, och vidare under rättelserna från Wisby, dit man också vändt sig med sina förfrågningar, för flera styrelseledamöter syntes mindre uppmuntrande, så stannade slutligen flertalet inom styrelsen vid den åsigt, att man ej borde under sommaren föranstalta något allmänt möte, utan i stället söka på annat lämpligt sätt främja fornforskningens sak.

I detta hänseende hade dels till styrelsen ingått beaktansvärda förslag, dels väcktes inom styrelsen ett sådant, afseende att för archæologiska undersökningar af en på fornminnen rik del af mellersta Sverige utsända en mindre expedition af yngre, för saken nitiske män, under ledning af för ändamålet fullt lämplig person. Men de tvenne erfarna fornforskare, till hvilka styrelsen i detta hänseende vände sig, förklarade sig af redan åtagna förpligtelser hindrade att åtaga sig detta uppdrag. Det återstod således endast att söka tillvägabrinda spridda undersökningar af vissa märkligare fornlemningar, och i denna syftning inleddes underhandlingar med flera dertill kvalificerade personer, hvilka underhandlingar emellertid, till följd af den redan långt framskridna tiden, ej ledde till direkt påföljd för året. Uppslag till arbeten af betydande intresse äro emellertid vunna, och kunna blott tillräckliga tillgångar erhållas, så kommer arbetsfält och arbetare ej att saknas. Docenten vid Upsala universitet, fil. d:r Leop. Fr. Leffler har

på styrelsens uppdrag under en del af sommaren anstält forskningar rörande folkspråket inom Westmanland, och till lektor A. Hazelius, som i vissa delar af Östergötland och Norra Tjust låtit resa runstenar, uppteckna folkvisor och folklekar, samt anstält undersökningar efter lemningar af gamla folkdräkter, m. m. folkegendomligt, har styrelsen anslagit en mindre summa såsom kostnadsbidrag.

Tredje häftet af föreningens tidskrift, ämnad att avsluta första bandet, och som utkom sistlidnen höst, innehåller slutet af redogörelsen för mötet i Örebro 1871, jemte uppsatser af friherre *Djurklou*, hrr *Berg* och *Mandelgren*, m. m. Bidrag till blifvande häften af tidskriften, eller andra värdefulla meddelanden hafva också ingått ifrån flera af föreningens ledamöter, bland hvilka må nämnas f. antiqvitetsintendenten *P. A. Säve*, lektorerna *C. F. Wiberg*, *A. Ahlqvist* och *A. Hazelius*, f. d. lotsdistriktchefen, frih. *A. R. Leuhusen*, musikdirektören *Södling*, studeranden *J. P. Lindal* och nämndemannen *Jon Magnusson* i Granbäckstorp af Sunne s:n, Wermland, hvilken sednare lemnat en ganska förtjenstfull samling af anteckningar rörande folkspråket och folklivet inom Fryksdals härad, hvilken samling nu är under grankning af en sakkunnig ledamot af föreningen. Styrelsen ansåg sig uppmanad att till *Jon Magnusson* såsom uppmuntran anslå 20 specier eller 80 rdr rmt. Från flera andra personer äro bidrag till tidskriften utlofvade.

Fjerde häftet af tidskriften är under tryckning, och styrelsen hade lifligt önskat att i dag kunna framlägga och utdela detsamma, men denna önskan, för hvars uppfyllande verkliga ansträngningar skett, har mött alldeles öfvervinneliga hinder. Dels har ej lämpligt papper kunnat i rätt tid erhållas, dels hafva vissa utlofvade och påräknade bidrag ännu ej ingått, dels hafva arbeten från träsnidare och stentryckare ej blifvit färdiga på bestämd tid. Emellertid äro arbetena så långt framskridna, att endast en kort tid erfordras, innan häftet torde blifva färdigt.

Sedan den tidpunkt, som förra årets redovisning omfattar, hafva till ledamöter af föreningen invalts 56 personer, så att hela antalet invalda ledamöter nu uppgår till nära 730.

Den fråga, som styrelsen under år 1871, enligt föreningens beslut vid allmänna årsmötet i Febr. s. å., i underdånig skrifvelse underställt Kongl. Maj:ts pröfning, nemligen om ändring i den gällande förordningen om forntida minnesmärkens fredande och bevarande, har väl ännu ej erhållit sin fulla lösning, men ett afgörande kan numera ej låta länge vänta på sig. Kongl. Maj:t har nemligen, sedan Kongl. Vitterh., Hist.- och Ant.-Akademien och Justitiæ-cancelleren afgifvit afstyrkande utlåtande i frågan, dock »funnit», såsom orden lyda, »goda skäl tala för upphäfvande af skyldigheten att hembjuda bronsfynd», och sedan ärendet från ecclesiastikdepartementet öfverlemnadt till och behandlat af justitiædepartementet, — med anledning af nödvändigheten att i sammanhang härmed förändra 16 § 3:e mom. af förordningen om nya strafflagens införande, — har Kongl. Maj:t i nådig proposition hemställt till riksdagen att bifalla förändring så väl af nämnda § i

strafflagen, som ock af kongl. förordningen af den 29 Nov. 1867, i det syfte att förbud för samlandet af brons saker upphäfvades. Propositionen är nu under behandling af lagutskottet*).

Med anledning af styrelsens vid förra årsmötet omnämnda underdåniga framställning, har Kongl. Maj:t den 15 sistl. Mars nådigst förunnat föreningen ett statsanslag af Ett Tusen rdr rmt för det förgångna året, med vilkor att 100 ex. af föreningens tidskrift ställes till kongl. ecclesiastikdepartementets förfogande.

Af tak- och väggmålningarna i Ytterby vid Kongelf belägna till rifning bestämda kyrka, har styrelsen genom sitt ombud i Göteborgs och Bohus län, kammarherren, m. m. Lagerberg, anskaffat af sakkunnig person gjorda ritningar.

Bland viktigare föremål för styrelsens öfvervägande har varit ett utaf en styrelseledamot väckt förslag till utgifvande af ett stort omfattande plancheverk med tillhörande text, belysande Sveriges kultur- och odlingshistoria från äldsta tider. För beredande af denna fråga nedsatte styrelsen en särskild kommitté, som fann förslaget särdeles lofvärdt, men som på grund af bristande tillgångar ej kunde tillstyrka styrelsen att under dåvarande förhållanden för planens utförande vidtaga någon åtgärd.

Med de vid Upsala universitet mot slutet af förra året bildade trenne föreningar, afseende samlingar rörande och undersökning af folkspråket, ordspråk, m. m. i vissa landskap, nemligen Öst- och Vestgötasamt Södermanlands och Nerikes »landsmålsföreningar», har styrelsen beslutat träda i förbindelse, och till desamma öfverlemna sin tidskrift, likasom styrelsen beslutat inleda förbindelse med »Verein für Mecklenburgische Geschichte und Alterthumskunde» i Schwerin.

För öfriga ärenden, som vid styrelsens sammanträden förekommit, torde här ej vara skäl att utförligt redogöra.

Från »deutsche Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte», hvilket äfven under förlutna året tillsändt föreningen sitt »Correspondenz-Blatt» har styrelsen emottagit till föreningen stäld inbjudning till deltagande i dess den 8—11 sistl. Augusti i Stuttgart hållna kongress, och sedermera erhållit den tryckta berättelsen om förhandlingarna vid densamma. Likaledes har såsom gifva erhållits *R. Hausens* anteckningar under en antiqvarisk forskningsresa i V. Nyland. Från de svenska fornminnesföreningarna i landsorten, hvilka erhållit föreningens tidskrift, har deremot ingenting af deras utgifna skrifter ingått.

Till föreningens ordförande återvalde styrelsen f. d. statsrådet, m. m. friherre *G. af Ugglas*, och till skattemästare likaledes öfverkommisarien *G. M. Almgren*. Sekreterarebefattningen har varit uppdragen åt förste amannensen d:r *V. Granlund*, som ock haft bestyret med tidskriftens utgifvande sig anförtrödt, vid granskningen af inkomna skrifter understödd af en redaktionskommitté, bestående af d:r *Sohlman*, ama-

*) Såsom bekant blef ofvannämnda Kongl. Maj:ts proposition af riksdagen gillad och antagen, och den föreslagna förändringen är således nu gällande lag.

nuensen *Eichhorn* och lektor *Linder*, och, efter den sistnämndes af-sägelse af detta uppdrag, af lektor *Hazelius*.

Såsom framstående företeelser af glädjande art för fornälskaren, ehuru föreningen ej af dem får tillskrifva sig någon direkt förtjenst, torde slutligen böra nämnas den starka tillväxt af skrifter rörande forn-kunskapen, som förflutna året har att uppvisa, större än troligen någon-sin, samt den början till bildande af ett konst- och industrimuseum — äfven inrymmande äldre saker — som skett genom Svenska Slöjd-föreningen, och slutligen den af lektor *Hazelius* började samlingen af svenska folkdrägter.

3.

Utdrag af protokollet, hållet vid Svenska Fornminnes-föreningens styrelses sammanträde den
22 Mars 1873.

§ 2.

Ordföranden, skattmästaren och sekreteraren återvaldes.

In fidem
Victor Granlund.
